

Miljödepartementet
Naturmiljöenheten

103 33 Stockholm

Er referens
Gunilla Blomquist
M2021/00092

FOI referens
Lena Lund

Remissvar gällande betänkande Havet och människan (SOU 2020:83)

Sammanfattning av FOI:s synpunkter

Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) har – från de utgångspunkter myndigheten har att beakta – följande synpunkter på det remitterade underlaget.

FOI har i huvudsak beaktat de delar i betänkandet som rör undervattensbuller (kapitel 19 samt till del kapitel 22).

- FOI bejakar fortsatt, gärna utökad, kontinuerlig forskning inom området undervattensbuller.
- FOI tillstyrker förslaget att Havs- och vattenmyndigheten får i uppdrag att fastställa miljökvalitetsnormer för undervattensbuller, men konstaterar samtidigt att konsekvenserna av dessa normer behöver kartläggas och värderas för samtliga berörda aktörer då olika samhällsintressen kommer att ställas mot varandra.
- FOI konstaterar att det finns vissa utmaningar inom försvar och säkerhet som inte har beaktats i förslagen rörande miljöövervakningsdata, där data som omfattas av försvarssekretess måste hanteras.
- FOI anser att en översyn av sekretesskyddet för geografisk information inkluderande undervattensbuller inte behöver genomföras då man nyligen tagit ställning i frågan i svensk lagstiftning. Om översynen ändå genomförs bör förslagen rörande miljöövervakningsdata anstå tills en sådan översyn är klar.

FOI:s uppdrag inom området

FOI är en myndighet under Försvarsdepartementet. Merparten av FOI:s verksamhet är uppdragsfinansierad. Myndighetens största uppdragsgivare är Försvarsmakten och Försvarets materielverk men FOI har även uppdrag inom den civila sektorn för statliga myndigheter, kommuner och företag. FOI har också många internationella uppdrag. FOI har till uppgift att bedriva forskning, metod- och teknikutveckling samt

utredningsarbete för totalförsvaret och till stöd för nedrustning, icke-spridning och internationell säkerhet.

Som expertmyndighet har FOI sedan 2012 gett stöd till Havs- och vattenmyndigheten i frågor om undervattensbuller. Detta har skett i formen av ett årligen återkommande uppdrag, i vilket det ingår att delta i internationella expertgrupper samt stötta Havs- och vattenmyndigheten med underlag till olika nationella dokument.

På uppdrag av Miljömålsberedningen har FOI lämnat en underlagsrapport om bl.a. undervattensbuller, dess miljöpåverkan och hur arbete med buller hanteras inom ramen för olika direktiv, nationella miljömål och regelverk (*Underlagsrapport om undervattensbuller, FOI Memo 7055*). Kapitel 19 i betänkandet rörande undervattensbuller baseras till stora delar på denna underlagsrapport. FOI bedömer att innehållet i underlagsrapporten omhändertagits av Miljömålsberedningen på ett sakligt sätt. FOI vill dock kommentera innehållet i betänkandet på några punkter.

Betänkandet konstaterar att *"FOI verkar för att indikatorer och miljöövervakningsprogram inom Ospar ska vara harmoniserade med liknande motsvarigheter inom Helcom och EU"*. Här vill FOI förtydliga att myndigheten verkar inom Ospar på uppdrag av Havs- och vattenmyndigheten.

I betänkandet konstateras att Länsstyrelserna väntar på att fler miljö kvalitetsnormer ska fastställas och att *"sådana normer kommer enligt FOI att leda till att bullret vid konstruktioner till havs minskar"*. FOI vill påpeka att det som sägs i myndighetens underlagsrapport är *"detta kommer att, enligt Länsstyrelserna, leda till att bullret vid konstruktioner till havs minskar"*. FOI har inte analyserat huruvida sådana normer de facto kommer att leda till att bullret minskar.

Betänkandet hävdar att *"några officiella strategier för att minska Försvarmaktens bullerpåverkan inte finns idag"*. Detta kan uppfattas något missvisande då betänkandets text, i förhållande till den inlämnade underlagsrapporten, i vissa delar är tagen ur sitt sammanhang. Vad FOI lyfter i underlagsrapporten är att *"några officiella policydokument för att minska bullerpåverkan känner FOI inte till. Dock finns det rutiner för att förebygga påverkan på marint liv från undervattenssprängningar"*.

Rörande FOI:s egen experimentella verksamhet har FOI idag operativa rutiner, rörande explosioner och sonarsändningar, som används för att minska påverkan på miljön. Dessa rutiner kommer kontinuerligt behöva uppdateras i takt med att kunskapsläget förbättras och miljö kvalitetsnormer fastställs. Undervattenssprängningar kräver redan idag skriftlig anmälan om vattenverksamhet till Länsstyrelsen, där Länsstyrelsen återkommer med beslut tillsammans med krav på åtgärder som måste vidtas.

FOI noterar vidare att Havsmiljödirektivet (Ramdirektiv om en marin strategi, 2008/56/EG) innehåller ett undantag *"för verksamhet vars enda syfte är försvar eller nationell säkerhet"* (Artikel 2 pos 2), vilket också tas upp i betänkandet. Havsmiljöförordningen (2010:1341) omhändertar inte explicit detta undantag, men innehåller en vagare formulering rörande *"ett tvingande allmänintresse"*. Vad detta innebär för olika myndigheters verksamhet inom försvar och säkerhet är inte klarlagt. FOI anser, som en del av totalförsvaret, att detta behöver redas ut.

FOI kommentarer och synpunkter i övrigt följer betänkandets disposition (kapitel 19 och 22).

19.7 Överväganden och förslag (i kapitel 19 Undervattensbuller)

19.7.1 Fastställ fler miljö kvalitetsnormer för undervattensbuller

FOI är positiv till att miljö kvalitetsnormer för kontinuerligt och impulsivt buller fastställs och att Havs- och vattenmyndigheten får detta uppdrag. Vidare håller FOI med om att kunskapsläget kring undervattensbuller behöver förbättras och välkomnar fortsatt, gärna utökad, forskning inom området kontinuerligt över tid.

Här konstaterar FOI att olika samhällsintressen, såsom miljö, energi, försvar och säkerhet, kan komma att ställas mot varandra. Vid fastställande av miljö kvalitetsnormer behöver konsekvenserna av dessa kartläggas och värderas för samtliga berörda aktörer.

19.7.2 Havs- och vattenmyndigheten ska ha ett övergripande ansvar för frågor om undervattensbullers påverkan på marina ekosystem och 19.7.3 Havs- och vattenmyndigheten ska se till att miljöövervakningsdata om undervattensbuller lagras och görs tillgängligt

FOI konstaterar att det finns vissa utmaningar inom försvar och säkerhet som inte har beaktats i förslaget. Ansvar för samordning av ”allt buller orsakat av mänsklig verksamhet” kommer att innebära hantering av data som omfattas av försvarssekretess enligt 15 kap. 2 § Offentlighets- och sekretesslag (2009:400) (OSL), vilken inte kan göras tillgänglig på det sätt utredningen föreslår. Beträffande all miljöövervakningsdata som FOI samlar in i dagsläget är det överenskommet med Försvarsmakten och Havs- och vattenmyndigheten att Försvarsmakten granskar och sorterar bort data som omfattas av 15 kap. 2 § OSL innan resterande data överlämnas till Havs- och vattenmyndigheten. Försvarssekret data kan vid behov göras tillgänglig för granskning av Havs- och vattenmyndigheten. Någon överlämning av sådana data sker däremot inte.

22.7 Överväganden och förslag (i kapitel 22 Havsmiljödata)

22.7.5 Översyn av sekretesskyddet för geografisk information

FOI anser att denna översyn inte behöver genomföras då man redan tidigare tagit ställning i frågan i svensk lagstiftning, se lag (2016:319) om skydd för geografisk information, vilken rör bestämmelser till skydd för uppgifter av betydelse för totalförsvaret) samt 15 kap. 2 § OSL, som hanterar uppgifter som rör totalförsvaret, exempelvis vissa mätningar av undervattensbuller. Denna lagstiftning behöver också beaktas innan förslagen i 19.7.2 och 19.7.3 slutligt fastställs. Om förslaget att genomföra en översyn ändå beslutas, bör förslagen i 19.7.2 och 19.7.3 anstå tills en sådan översyn är klar.

Detta remissvar har beslutats av generaldirektör Jens Mattsson efter föredragning av enhetschef Lena Lund. I den slutliga handläggningen har även särskild rådgivare Mikael Wiklund samt chefsjurist Eva Liljefors deltagit.

Kista som ovan

Jens Mattsson

Lena Lund

Sändlista:

Miljödepartementet

(m.remissvar@regeringskansliet.se/ m.naturmiljoenheten@regeringskansliet.se.)

För kännedom

Försvarsdepartementet/RS

Internt FOI

FOI registrator

GD-sekreterare

Särskild rådgivare

Chefsjurist

FT/AC